

Leif Thollander

KOMMENTARER TILL DEN FRANSKA FOLKFRONTEN

När man ska studera förutsättningar för en viss typ av frontbildningar i en konkret samhällsformation vid en viss tidpunkt utgår man enligt den leninistiska strategin från tre frågor som kan formuleras enligt följande:

1. Hur är styrkeförhållandet mellan de två huvudklasserna?
2. Vilken grad av entusiasm kan man iaktta bland massorna?
3. Hur är den politiska konjunkturen i internationell skala?

Dessa tre ska ses i ett sammanhang, där 1. främst avser graden av organisering, 2. avser kampberedskapen och 3. avser de internationella förutsättningarna för att förverkliga frontens mål. Med utgångspunkt från dessa tre frågor skall jag försöka bedöma det franska kommunistpartiets agerande under folkfrontsåren 1935-38.

1. Styrkeförhållandet

Av kronologin framgår att något väsentligt inträffade under månaderna maj-juni 1936. De var då som de landsomfattande strejkerna, med fabriksockupationer inom den avancerade industrin, såg ut att lamslå stora delar av näringslivet. Strejkvågen inföll samma månad som folkfronten segrat i valen och socialdemokraternas ledare Leon Blum givits uppdrag att bilda den nya regeringen. Om vi ser enbart till styrkeförhållandet i det franska samhället skulle det vara lätt att påstå att kommunisterna då hade kunnat ta initiativ till en social revolution, stödd av arbetarklassens majoritet. Men vad talar egentligen för detta påstående? *För det första* - internationellt sett saknades vid tidpunkten en stormakt eller ett system av stater som kunde garantera status quo och återföra samhället till utgångsläget 1934. *För det andra* - när strejvågen drabbade flygindustrierna och bilfabrikerna, dvs ryggraden i näringslivet, slog den franska storborgeoisin till omedelbar reträtt.

Visserligen åtföljdes den av en massiv kapitalflykt. Arbetsgivarorganisationerna svarade dock inomkort på Blums inbiter till förhandlingar i Matignon med fackföreningsledarna. Viktigt är också att notera den stora oenighet som härskade inom det borgerliga lägret inför arbetarklassens offensiv. Man kunde inte utnyttja situationen för en reaktionär motoffensiv för att genomföra en fascistisk eller militär lösning av problemet. Massbasen för en sådan saknades och de tämligen omfattande fascistiska och paramilitära förbund som åstadkommit så mycket kaos i storstäderna under åren 1932-34 rönt bara

reserverad uppskattning bland småborgeoisi och mellanskikt och var sinsemellan dessutom både politiskt och ideologiskt uppsplittrade. *För det tredje* - mellanskikten, (särskilt de delar som var anställa inom statlig och kommunal förvaltning) och småborgeoisin (främst bönderna), hade, till följd av vänsterns styrkedemonstrationer sedan 1934, neutraliserats eller gått över till att öppet stödja folkfronten.

2. *Massornas entusiasm*

Den franska arbetarklassens hade varit splittrad i två fackliga organisationer sedan början av 20-talet. Detta hävdades i början av 1936 då den reformistiska majoriteten (i CGT) och den kommuniststödda minoriteten (i CGTU) enades på lika villkor. Kommunisterna fick i och med detta ett stort inflytande som de, genom sin centraliserade organisationsstruktur kunde utnyttja under strejkrörelsen. Under sommarmånaderna 1936 började massanslutningen till det nybildade CGT, dels som ett resultat av de framgångsrika avtalsförhandlingarna i Matignon, dels som ett uttryck för det självförtroende man vunnit genom strejkerna. Man lägger märke till att de fackliga krav som restes genom de direktvalda strejkkommittéerna var blygsamma i jämförelse med de politiska kraven som direkt ifrågasatte den härskande ordningen och förespråkade ett socialistiskt Frankrike. Enligt leninistisk syn var massorna i rörelse. Det gällde för ett kommunistiskt parti att kanalisera, styra och utnyttja denna rörelse i arbetarklassens långsiktiga intresse.

Vi måste nu studera det exakta tidsförloppet. Efter en första våldsam motoffensiv tillsammans med den socialdemokratiska basen i februari 1934, i samband med ett högerextremistiskt kuppöversök i Paris kom en längre paus då PCF tvekar om fortsättningen. Enligt gällande Komintern direktiv för den politiska strategin skulle socialdemokraterna betraktas som huvudfienden (klass-mot-klass-linjen). Men kunde man utan vidare gripa tillfället i akt och utnyttja det specifika i den situation som uppstått på hemmaplan, öppet bryta mot Kominternbeslutet och agera självständigt såsom större delar inom den egna basen fordrade? Vad som måste ha bidragit till denna tvekan var givetvis också vissheten om den egna styrkans ringe slagkraft inför ett sådant experiment. Partiet räknade 1933 inte mer än 29.000 medlemmar medan socialdemokraterna var ca 9 gånger större. Ifall man svarade positivt på SFIOs inbiter till enhetsfront kunde man ju riskera att slukas upp av detta parti. Dessutom - inom stora delar av arbetarklassen, men fr a bland mellanskikten med sin ideologiska förankring i republikanska traditioner från franska revolutionen - betraktades PCF i första hand som en sovjetisk filial - i grunden ointresserad av en fransk socialism.

Överläggningar inom Kominterns centralkommitté och SUKPs ledning ledde i slutet av juni 1934 till att man reviderade strategin och gav den franska sektionen carte blanche för ett fastare samarbete med socialdemokraterna. Den 14. juli samma år accepterade PCF socialdemokraternas förslag om en

gemensam antifascistisk manifestation med det gamla CGT. Hur hade man resonerat inom Komintern och SUKP, och vad var det som kom dem att ändra sig? Vi måste då något studera den politiska scenen i Europa i början av 30-talet för att få material till ett tänkbart svar.

I vad mån den sovjetiska utrikespolitiken vid denna tidpunkt skall betraktas som skild från Kominterns agerande är fortfarande ett problem innan vi kunnat ta del av de sovjetiska arkiven. Så mycket är klart att man från sovjetledningens sida, efter Hitlers maktövertagande den 20 januari 1933, till en början tycks ha hyst överdrivna förhoppningar om att kunna förlänga det tysk-sovjetiska samarbetsavtalet i Rapallo från 1922. I detta avtal lades grunden för de omfattande handelsavtal och militäravtal mellan Röda armén och Reichswehr som hade fortsatt en bit in på året 1934. När Hitlerregeringen i början av samma år slöt en icke-angreppsakt med den polska Pilsudskiregeringen med udden riktad mot Sovjetunionen, måste sovjetregeringen dra den riktiga slutsatsen att det här gällde att bryta sig ut ur en hotande isolering och söka allianspartners bland västmakterna. Man gjorde detta på två fält. Dels ansökte man om inträde i Nationernas Förbund, dels inledde man diplomatiska förbindelser med Frankrike, där dessutom den mest erfarna västeuropeiska kominternsektionen fanns efter det tyska KPDs likvidering.

Låt oss för ett ögonblick gå tillbaka till den franska scenen. År 1933 var den franska sektionen praktiskt taget politiskt isolerad. Efter uteslutningen av den inkompetenta ultravänsterledningen under Barbé-Celor, härskade ett politiskt vacuum i centralkommitén. Två falanger tävlade om ledningen, den ena under Jacques Doriot, ordförande för Saint Denis-distriktet, Paris arbetarstadsdel framför andra, den andra under Maurice Thorez, sekreterare i hom partcentralen. Doriot hade sedan 1932 inlett samarbete med socialdemokraterna i sitt distrikt på eget bevåg och hade för tillfället majoriteten bakom sig när han pläderade för en antifascistisk enhetsfront uppifrån på trots av klass-mot-klass-linjen. Av litteratur som jag tagit del av förefaller det som om kominternledningen och förmodligen även delar av SUKPs politbyrå stod och vägde vilken flygelman man skulle satsa på så sent som i början av 1934. Men valet utföll, efter en serie förvecklingar slutligen till Thorez förmån som i maj 1934 utsågs till ny partiledare i den franska sektionen.

Den 23 maj uteslöts Doriot ur partiet och under partiets nationalkonferens i slutet av juni samma år föreslog styrelsen enhet i handling med socialdemokraternas administrativa byrå - dvs i realiteten en enhetsfront uppifrån. Den 27 juli signerades paktens mellan de båda partiledningarna men utan att något konkret stadfästes beträffande innehållet. Jag nämner några punkter i den gemensamma pakttexten.

1. Socialistpartiet (SFIO) och kommunistpartiet (SFIC) signerar härmed en pakt om aktionsenhet, i vilken de engagerar sig för att med alla medel gemensamt deltaga i organisationer, press och söka organisera alla militanter och valda i hela landet i syfte att
 - a) mobilisera den arbetande befolkningen mot de fascistiska organisationerna för att desarmera och upplösa dem,

- b) försvara de demokratiska fri- och rättigheterna samt försvara republiken och parlamentet,
 - c) motarbeta krigsförberedelserna,
 - d) motarbeta undantagslagarna,
 - e) motarbeta den fascistiska terrorn i Tyskland och Österrike och arbeta för Thälmanns och Seitz' befrielse och att alla fängslade antifascister frisläpps.
2. Denna kampanj skall föras ut på gemensamma möten på största möjliga antal platser och företag, i massmanifestationer på gator och torg, där självförsvaret garanteras på arbetarmöten, i manifestationer och organisationer i syfte att förena alla psykologiska, materiella och moraliska krafter för att ge kampanjen maximal styrka och omfattning. Kampanjen mot undantagslagarna skall genomföras med samma medel (möten och manifestationer), men även med agitations- och organisationsmetoder som kan förverkliga målet för denna omfattande kamp. Om, under denna gemensamma aktion, medlemmar i något parti hamnar i konflikt med den fascistiske fienden, skall medlemmar i det andra partiet ge dessa all hjälp.
3. Under den gemensamma aktionens lopp avstår de både partierna från attacker och kritik mot de organisationer och militanter som lojalt deltar i aktionen. Utanför den gemensamma aktionen förbehåller sig varje parti rätten att, utan att skada det andra partiet, verka självständigt och utnyttja sin propaganda i syfte att tillgodose rekryteringen till de egna leden. Gemensamma manifestationer bör uteslutande ägnas den gemensamma uppgiften och inte utvecklas till motsägelserfyllda debatter om de båda partiernas respektive doktriner och taktiska linjer.
4. Varje parti åtar sig att söka motverka tillfälliga brister som kan uppstå inom den egna organisationen i vad gäller den gemensamma aktionen. En kommitté skall bildas, bestående av 7 delegater från vart och ett av partierna, med uppgift att utarbeta en gemensam plan och gemensamma manifestationer.

Vad som här uttrycks kom att till stor del stanna på papperet. Det gemensamma programmet gäller bara en defensiv åtgärd mot fascismen och basen i de båda partierna. Det enda väsentliga som inträffade var sporadiska överläggningar mellan partiledningarna. De gemensamma mötena och manifestationerna angick bara den redan övertygade kadern i de båda partierna, och majoriteten av arbetarklassen hörde inte av sig förrän efter folkfrontens valseger 1936. Fram till denna tidpunkt gjorde kommunistledningen ett omfattande arbete för att genast utvidga enhetsfronten åt höger, trots motstånd från den egna basen och från majoriteten av SFIO-kadern. Vi frågar oss vad orsaken kan ha varit till detta?

Är det vid denna tidpunkt, alltså ett år senare som vi kan spåra hur målen för den sovjetiska utrikespolitiken och komintern tenderar att sammanfalla? Kan det vara så att sovjetledningen gärna såge en seger i de kommande valen för fr a det radikalsocialistiska partiet under Edouard Herriot, därför att detta parti som Frankrikes starkaste skulle vara den säkraste garantin för en sovjetvänlig utrikespolitik? Ja, mycket talar för en sådan förmodan. 1932 hade en

radikalsocialist tagit initiativet till ett nonaggressionsavtal mellan Frankrike och Sovjetunionen, nämligen Herriot. Med honom som premiärminister vore detta avtals utvidgning till en militärpakt länderna emellan utsiktsfull. Och radikal-socialisterna vore just den önskvärda tredje parten i en fransk folkfront med utsikt till valseger 1936. I ljuset av detta inser man den franska kp-ledningens dilemma. Hur skulle man lyckas vinna massorna för en politik som egentligen inte var till arbetarklassens omedelbara fördel?

I majvalen 1936 gick folkfronten mellan PCF, SFIO och radikalsocialistiska partiet fram med en gemensam lista och erhöll nära hälften av antalet avlagda röster. Efter Matignonförhandlingarna i juni, ledda av valets socialdemokratiska segerherre, Leon Blum, ökade tillströmningen till CGT och PCF med ens mycket kraftigt. I slutet av maj, men även efter Matignon blev strejkerna så omfattande att arbetarpartierna och CGT inte längre kunde hålla utvecklingen stången. På fabrik efter fabrik valde arbetarna egna strejkkommittéer och på en del fortsatte produktionen i enlighet med ockupationsstrategin, men i företagsledningens frånvaro. På sin höjdpunkt torde antalet strejkande ha uppgått till ca 1,7 miljoner yrkesarbetare, i ett flertal fall ledda av kommunistiska kadrer på lokal nivå.

Det verkade som om arbetarna väntade på den slutgiltiga signalen till anfall. Månaderna maj, juni och början av juli motsvarade förmodligen den revolutionära situation i vilken Lenin ingrep 1917, men var det för den skull den revolutionära krisens höjdpunkt? Var chansen för en revolutionär seger verkligen förhånden? Varför gavs i så fall inte signalen till ett angrepp på statsapparaten? Uppfattade inte PCF strejkrörelsens politiska tyngd och omfattning? Eller? Därmed är vi redo att gå över till att undersöka det tredje momentet i den leninistiska strategin. På vilket sätt uppfattade PCF den politiska konjunkturen, som fransk sektion av Komintern, och som ett parti som hade att agera på fransk botten med en fransk arbetarklass? Hur såg man på mellanskikten och deras politiska representation?

3. Den politiska konjunkturen

Sovjetledningens slutliga erkännande av Hitlertyskland som huvudfiende 1934 utgick från en dubbel slutsats -

a) att den franska diplomatins inriktning vis a vis Tyskland kom att stämma överens med de ambitioner man själv hade, och, visade vilka mått och steg man måste ta inom Komintern, och

b) att allt måste vidtagas för att isolera den nazistiska ledningen från andra fascistregeringar och rörelser - i synnerhet dess franska avläggare. Man ville man undvika en upprepning av den »tyska« modellen (klass mot klass) och försöka en variant där man avstår från att driva socialistiska krav i ett läge där mellanskikt och småborgerlighet skulle kunna drivas i armarna på högern och på sikt möjliggöra en tysk preventivoperation i den franska storborgeoisins intresse..

Detta skulle, menade man, möjliggöra en kapitalistisk restaurering av den politiska makten. Kunna leda till en omfördelning av status quo och längre fram kunna förvandlas till en pakt mellan tysk, engelsk och fransk storborgeoisier varvid Sovjets isoleringskulle vara ett faktum. Den variant man föredrog - en pakt mellan vänstern och centern - och som vi såg exempel på i Spanien-kunde i september 1936 - åtminstone för en tid neutralisera de mest oroliga mellanskikten samtidigt som man genom att bygga ut basen för en antifascistisk politik kunde bädda för en fransk-sovjetisk militärpakt.

I frågan om PCFs agerande under strejkrörelsens dagar ingår även en reflexion över socialdemokraternas motdrag. Deras valprogram var på papperet vida mer radikalt än det PCF kunde eller ville åstadkomma. Man krävde vissa viktiga förstatliganden (bl a centralbanken, järnvägsbolagen och delar av rustningsindustrin), omfattande krav på löneförhöjningar och en totalrevidering av socialförsäkringssystemet. Många arbetare kände sig direkt tilltalade, vilket gav socialdemokraterna den dominerande ställningen inom folkfronten. Men sedan Leon Blum regerat några månader infann sig eftertankens kranka blekhet. Med radikalsocialisterna till höger, understödda av de självägande böndernas huvudmassa och de tusentals småföretagarna som ville ha revansch efter högerregeringernas prokapitalistiska politik åren innan, måste socialdemokraterna slå till reträtt.

I september var statskassan i det närmaste tömd och man var tvungen att förnya de utländska lånen som redan löpte med stora skuldräntor. Matignonförhandlingarnas frukter visade sig vara maskstungna. Löneförhöjningarna åts snabbt upp av de alltmer brant stigande priserna på de dagliga nödvändighetsartiklarna och industrin signalerade omfattande driftsinskränkningar. Kostnaderna för valprogrammets löften var astronomiska i jämförelse med skatteintaget och kunde följdaktligen inte täckas. Lönestopp och ekonomiska undantagslagar var det vapen som folkfrontsregeringen inom kort ansåg sig tvungen att gå ut och begära fullmakt för i parlamentet. Vi ser att socialdemokraterna allt mer började utveckla en intressegemenskap med den högra bundförväntan i stället för den vänstra, som befann sig utanför regeringen men i fronten.

I och med att kommunisterna gav sig in på denna typ av folkfrontsstrategi, uppkom frågan om hur man skulle förhålla sig till sina partners. Skulle man fortsätta en leninistisk linje och agera som ett revolutionärt parti för den franska arbetarklassens behov - eller skulle man agera som fransk sektion av en kommunistisk international och låta sig reduceras till ett verktyg för den sovjetiska utrikespolitiken? Ett tredje alternativ skulle vara att ta risken och låta sig integreras i statsapparaten, övergå till en reformistisk linje i hopp om att föra över de socialdemokratiska massorna och bli ett nytt SFIO. Medlemsansvällningen tydde på att man snart skulle överflygla SFIO.

Låt oss först repetera den franska socialdemokratins inställning till den borgerliga staten. Ett reformistiskt arbetarparti kan tänka sig strukturomvandlingar av ett samhälle dominerat av ett kapitalistiskt produktionssätt så länge som dessa omvandlingar inte i grunden riktar sig mot statsmakten. Man

kan tänka sig vissa förändringar av statsapparatusens personsammansättning, man kan tänka sig en modifiering av skatte- och bostadspolitiken för att nämna några exempel, men man avstår från ett revolutionärt partis främsta politiska mål - den borgerliga statens krossande och ersättande med en ny makt som utgår från det arbetande folkets bas. Socialdemokratien bekämpar alla potentiella eller reella krafter som ifrågasätter den borgerliga statens legitimitet och gör det för att tillvarata kapitalets långsiktiga intressen.

Kommunistledningen valde inte det tredje alternativet. Det fanns flera motiv till varför man avstod.

Den 6 maj 1936 beslöt partiets centralkommitté att avvisa Leon Blums personliga inbjudan om att delta i regeringen. Argumentet, såsom det förs fram i den aktuella upplagan av den auktoriserade partihistorien, utgår från att ett deltagande skulle ha skrämt mellanskikten och småborgeoisin och kunnat äventyra samarbetet med radikalsocialisterna inom fronten - dess ledning, nota bene. Men detta är en efterhandskonstruktion. I själva verket visste partiledningen att dess vägran att delta på goda grunder skulle skrämma de socialdemokratiska väljarna lika mycket. Leon Blum skulle lätt kunna uppfattas spela rollen av en fransk Kerenskij.

Det var först under VII kominternkongressen i augusti 1935 som man, så att säga i efterhand, sanktionerade det politiska arbete som den franska sektionen bedrivit under ett års tid på trots av den officiella kominternstrategin (klass-mot-klass). I en särskild kommission diskuterades mycket ingående den franska sektionens erfarenheter och hur PCF skulle handla ifall man inbjöds att delta i en regering efter en folkfrontsseger i 1936 års val.

I sitt slutanförande i september 1935 yttrade den nyvalde generalsekreteraren Giorgij Dimitrov bl.a:

»den proletära enhetsfrontsrörelsen och den antifascistiska folkfrontsrörelsen är till för att samtidigt krossa eller tränga tillbaka fascismen, utan att leda till en likvidering av den borgerliga diktaturen«.

Han menade att tre situationer måste föreligga i den konjunktur som reser frågan om bildandet av en folkfrontsregering,

»för det första, när borgeoisins statsapparat redan blivit tillräckligt *desorganiserad* och *paralyserad*, så att borgeoisin inte är i stånd att hindra bildandet av en kampregering mot reaktionen och fascismen; för det andra, när de arbetandes bredaste massor, särskilt fackföreningarna, går till storm *mot fascismen och reaktionen* men *ännu inte är beredda* att gå till strid för att *under det kommunistiska partiets ledning kämpa för erövringen av sovjetmakten*;

för det tredje, när differentieringen och radikaliseringsen inom socialdemokratins och övriga i enhetsfronten delaktiga partiers led redan nått därhän, att en betydande del av dem kräver *skoningslösa åtgärder mot* fascisterna och de andra reaktionärerna, att de kämpar tillsammans med kommunisterna mot fascismen och öppet uppträder mot den reaktionära, mot kommunismen fientligt inställda delen av sitt parti.«¹

Enligt den leninistiska teorin om politiken är en folkfront en sak och revolutionen en annan. De bildar inte en oupplösbar enhet och betingar inte varandra med nödvändighet. För att genomföra en revolution finns inget krav på en föregående folkfrontsperiod, det skulle vara att förneka erfarenheterna från det ryska 1917. Omvänt, om folkfronten segrar, betyder det inte att revolutionen automatiskt står för dörren. Även om en folkfront *kan* leda dit.

VII kominternkongressen var viktig för den kommunistiska rörelsen, därför att den påvisade en väg att gå i ickerevolutionära perioder. Med Dimitrovs ord var man överens med den kommunistiska vänstern om målet men oenig om valet mellan olika övergångsformer. Man insåg under kongressen något som dittills varit förborgat för strategierna, nämligen att facismen hade samma politiska mål - att krossa den borgerligt parlamentariska republiken, att facismen utgjorde den negativa, kontrarevolutionära pol mot vilken det bara fanns en positiv motpol - de proletärt revolutionära krafterna. Man bedömde hur pass stor betydelse som facismen hade i länderna utanför Tyskland och Italien och inrättade sin strategi därefter. Receptet blev: först enhetsfront uppifrån för att politiskt förena arbetarklassen därefter en gradvis utvidgning till en folkfront för att dra med de mellanskikt som annars kunde gå över till facismen ifall denna skulle visa sig stark och växande. Slutligen en folkfrontsregering, men med stark förankring i en organiserad bas.

En folkfrontsregering är dock inte proletariats diktatur, och inte heller en revolutionär regering. Maurice Thorez fick upprepade gånger söka förklara PCFs vägran att delta i folkfrontsregeringen. Han kunde säga så här:

»En *verklig* folkfrontsregering är en sådan som låter de rika betala, som sätter definitivt stopp för det fascistiska hotet och som innebär - jag repeterar - förspelet till en arbetare- och bonderegering - förberedelsen för sovjetmaktens installerande, för proletariats diktatur och en socialistisk revolution«.²

På VII kominternkongressen angavs gränserna mellan vilka PCF skulle bygga in sina uppgifter ifall en sådan regering skulle bli aktuell. Man sade att PCF måste understödja en sådan regering med alla till buds stående medel, men - att man måste stå utanför denna regering och finnas bland massorna. Skulle i stället en vänsterregering tillsättas måste även en sådan understödjas lika mycket i den mån den visar sig föra det slags politik som tar tillvara arbetarklassens intressen i enlighet med det vi nyss sade om Dimitrovs apropäer om folkfront och enhetsfront. Men i sitt slutanförande tillade Dimitrov att kommunistiskt deltagande i regeringar av dessa typer måste slutligen bero på den konkreta situationen.

Nej, om kommunisterna inte deltog i Leon Blums regering 1936-37 berodde det inte på att partiet överraskades av folkfrontens framgångar. Och inte heller därför att deras principer skulle förbjuda dem att inträda i en regering inom ramarna för ett kapitalistisk samhällsformation. Skälet är i stället att Blumregeringen inte alls motsvarade den bild man hade av »en *verklig* folkfrontsregering«. En *verklig* folkfrontsregering utgår från folket för folket, menade man. Blumregeringen motsvarade en ministär på avstånd från

massorna där man bedrev en vulgär samarbetspolitik på ministernivå. Thorez utträdde den 22 januari 1936 i sin rapport till partiets VIII kongress:

»Vi är arbetarklassens parti. Vi har aldrig lovat att medverka i den borgerliga regeringen«.³

Och vidare i samma rapport,

»Om förhållandena inte tillåter att man bildar en folkfrontsregering av det slag vi syftar på, är vi dock beslutna att med våra röster understödja regeringen men i enlighet med det franska folkets intresse och vilja«.⁴

Jacques Duclos, en av de mera inflytelserika franska kommunisterna förtydligade detta på ett möte för kommunister och socialdemokrater i Paris den 2 december 1936:

»När kommunister talar om en folkfrontsregering, som för övrigt inte är en ouppnåelig etapp, så handlar det om en regering bildad på den politiska krisens egna villkor, då massorna utövar ett revolutionärt tryck som borgoisin inte kan pressa tillbaka. Det handlar med andra ord inte, och det ska ni lägga märke till, om en regering där man deltar enligt den parlamentariska modellen, utan om en regering som energiskt kommer att kämpa mot fascismen och reaktionen, som inte ännu är proletarietets diktaturregering, men som skulle kunna bli det i ett inledande skede. Vi tillbakavisar kategoriskt varje deltagande i en parlamentarisk regering, även om man ger den namn av en folkfrontsregering«.⁵

Den 15 februari 1936 avsände kommunistledningen ett brev till den socialdemokratiska ledningen i samband med dess extrakongress:

»Vi anser det viktigt att för vår del framhålla att vi tillbakavisar allt deltagande i regeringen, när så många exempel finns som visar allt dåligt en sådan regering tillfogat arbetarklassen. I enlighet med besluten från kominterns VII kongress kan vi inte inse varför ett proletärt parti skulle delta i ett regeringssamarbete om det inte gällde under sådana förhållanden då borgoisins sammanbrott förestod, då massornas revolutionära rörelse häftigt steg och då förberedelsen till den proletära makten togs. Det är onödigt att tillägga att vi för närvarande inte befinner oss i en liknande situation. Att delta i en regering nu, även om den kallar sig folkfrontsregering, skulle vara att återfalla i millerandismen«.⁶

Hur förklaras i detta sammanhang den överraskning som den 6 maj 1936 drabbade arbetarklassens majoritet inklusive partiets bas, när politbyråns beslut offentliggjordes om att inte delta i Blumregeringen - en regering som i framgångens yra för många framstod som exakt den regering som det talats så mycket om under hela valkampanjen och i fronterna?

Det är lätt att förklara den överraskningen. Begreppet »en verklig folkfrontsregering« användes av både socialdemokrater och kommunister men beskrev två politiskt skilda företeelser, vilket skapade förvirring bland de som inte uppfattade nyanserna. Om vokabulären är tvetydig blir den lätt ett tveeggat vapen. Det räcker inte att förse begreppet folkfrontsregering med tillägget »verklig« för att få alla att begripa vad som skiljer detta begrepp från den »folkfrontsregering« som socialdemokraterna talade om. Lägg till detta

det avståndstagande många gjorde när det gällde de franska kommunisternas syften. Man talade inte gärna i bolsjevismens namn i synnerhet som Moskvaprocesserna just hade öppnats - och många reagerade mera i kraft av den franska vänsterns traditioner än lät sig styras av leninismens principer.

I september 1936 kom frågan om regeringsmedverkan för ett kommunistiskt parti i ett annat läge. Då ombads det spanska kp att delta i Caballeros folkfrontsregering. Man accepterade och på nära håll kunde PCF studera de spanska kamraternas agerande under krigsförhållanden.

Leon Blums första folkfrontsregering föll i slutet av 1937 och i början av mars 1938 hade den politiska konjunkturen svängt. Man kunde dra upp riktlinjerna för en andra folkfrontsregering med socialistisk majoritet. Denna gång förklarade sig kommunisterna beredda att medverka som part men försöket kvävdes i sin linda och regeringen föll efter bara någon månad.

VII kominternkongressens strategiska tänkande gällde inte enbart hur folkfronten skulle vara beskaffad, utan också hur kommunisterna skulle kunna utnyttja denna front.

Ditmitrov menade i sin rapport i september 1935 att:

»Kommunisterna kommer att med alla medel understödja enhetsfrontens regering ifall denna verkligen visar sig vara beredd att kämpa mot folkets fiender och lämna. kommunistpartiet och arbetarklassen fritt spelrum att agera.«

Thorez bekräftade detta den 26 december 1936 i ett tal i Wagramsalen:

»Folkfrontsregeringen skall ge alla möjligheter till agitation och propaganda, till organisation och aktion för arbetarklassen och dess kommunistiska parti.«⁷

Av detta kan vi dra en slutsats. Även om en verklig folkfrontsregering hade kommit till stånd och kommunisterna hade deltagit i en sådan, så skiljde de på två handlingsutrymmen. Dels det politiska plan man delade med sina allierade och som gällde den antifascistiska politiken och dels det plan som låg utanför och som gällde partiets agerande bland massorna för att stärka det egna inflytande.

Man kan då fråga sig på vilket sätt de franska kommunisterna ämnade agera självständigt utan att samtidigt bryta med det strategiska syftet att stärka samarbetet mellan den franska och den sovjetiska regeringen. Man skiljde för det första mellan det teoretiska och det praktiska planet. Om praktiken förutsåg ett slags officiell reformism så behölls i teorin de grundläggande principerna om revolutionen. I de flesta tal som Thorez höll under folkfrontsperioden återkom han ständigt till de bolsjevikiska temat om den kommande revolutionen, om proletariats diktatur, om sovjeterna, internationalen, etc. På så sätt skulle alla ha klart för sig att PCF *inte* ämnade bli ett nytt socialdemokratiskt alternativ till SFIO. Men samtidigt som Thorez framhöll den kommunistiska linjen måste han trycka på de specifika franska traditionerna. Partiet anammade trikoloren vid sidan av den röda fanan, Marseljäsen sjöngs i samband med Internationalen, man höll den utsträckta handen till alla av kapitalet vilseförda genuina republikaner, närmade sig

katoliker och krigsveteraner, åberopade sig arvet från den borgerliga revolutionen 1789, revolutionen 1848, Pariskommunen 1870, det kulturella arvet från encyklopedisterna etc.

För det andra utvecklade partiet en oerhörd ansträngning för att skola de nyanslutna medlemmarna i marxismen-leninismen, bilda nya fabriks- och bostadsceller och fast rota sig på de viktigaste industrierna. Undervisningssystemet byggdes upp från grunden, alltifrån lokalorganisationens obligatoriska åttadagarskurs, över distriktskolorna fram till den treåriga högre undervisningen på Leninskolan i Moskva. Man tog hänsyn till medlemmarnas yrkesfördelning, till sättet att rekrytera medlemmarna på, elevernas placering, lärarurvalet, läroplanerna och skapade ett stabilt system för den framtida kadern. Hela skolningen gick ut på att inom ramen för en till synes »reformistisk praktik« långsamt bygga upp en kärna av effektiva kader som alla hade samma revolutionära perspektiv. Teorin om en dubbelmakt på fransk botten höll på att förverkligas.

Under hösten 1936 stod det klart för de flesta att kommunisterna i grunden önskade socialdemokraterna bort från regeringstaburetterna. Kritiken av Blumregeringen blev tidvis så häftig att många började tvivla på om kommunisterna deltog i folkfronten eller ej. I en artikel i *Correspondence Internationale*, 12. december 1936 skrev politbyråmedlemmen Joanny Berlioz bl a:

»Vi är inte i förbund med en ministär när det gäller de personer som ingår och vad de kan tänkas ha för idéer, utan för att helt enkelt ta till vara de vallöften som vi gemensamt avgivit... Regeringens öde är en sak, den mäktiga folkfronten en helt annan.«⁸

Strategin påminner något om läget med dubbelmakten i Ryssland 1917 med den lilla skillnaden att PCF befann sig utanför regeringen men innanför fronten. I Ryssland stod bolsjevikerna både utanför regeringen och den bas som stödde den. Men i slutet av 1936 hamnade också PCF utanför den bas som stödde den parlamentariska politiken. Man övergick till att på allvar försöka vinna över den socialdemokratiska basen och arbetarmajoriteten på sin sida - m a o att skapa en enhetsfront underifrån inom ramen för en folkfront ovanifrån.

Massornas erövring

Frågan restes alltså om att erövra massorna. Hur skulle detta gå till? I början av perioden, närmare bestämt under 1935, försökte man den klassiska bolsjevikiska metoden, dvs att skapa enhetsfrontskommittéer, ibland i litteraturen kallade folkfrontskommittéer, med en funktion påminnande om de ryska sovjeternas. Dessa organ skulle främst tjäna som samordnare av gemensamma aktioner för arbetare, lägre tjänstemän och arbetslösa tillhörande olika fack utifrån riktlinjer som drogs upp av deltagande kommunistmedlemmar. Förutsättningen var att socialdemokraterna kunde neutraliseras. SFIO-ledningen förstod PCFs syfte och förbjöd sina medlemmar att delta. I mars 1936 introducerades en annan metod som hade betydligt

större framgång. PCF gick då i bräsch för att söka ena den splittrade fackliga rörelsen. Genom att stödja sig på minoritetens självklara rätt att yrkesmässigt och ideologiskt få sina anspråk tillgodosedda - något som var i samklang med de fortfarande starka syndikalistiska traditionerna i Frankrike - fick kommunisterna majoritet för sin linje. Fusionen mellan CGT och CGTU skulle innebära fullständig likställighet för alla medlemmar oavsett det gamla CGTs majoritetsställning medlemsmässigt. I distriktet Seine-Maritime förenades ex. 17000 CGT medlemmar med 3000 CGTU medlemmar. Trots sin svaga numerär fick CGTU hälften av platserna i den nya styrelsen.

Den stora fackliga vågen kom i juni 1936. Det förenade CGT svällde från 600 000 till 4 000 000 medlemmar på några månader och PCF var det enda parti som, tack vare sin fasta kaderorganisation fick ett reelt inflytande. Man kunde erbjuda heltidsanställda medlemmar för att skola upp de nyinskrivna. Arbetet på att vinna makten över fackföreningsrörelsen skulle bli ett steg på vägen mot nästa manöver som syftade till en politisk likvidering av SFIO.

I slutet av 1936 öppnade sig en ny väg för PCF - att ta över den organisatoriska ledningen av den socialdemokratiska rörelsen, utan att gå omvägen över enhetsfrontskommittéerna. Redan i maj 1936 passerade PCF SFIO i medlemsantal. Man hade 131 000 gentemot SFIOs 127 000. Sex månader senare hade PCF 284 660 gentemot SFIOs 200 000. PCF hade samtidigt utmanövrerat socialdemokraterna i Parisregionen, något som fick en stor psykologisk effekt. Man skall inte förvånas över att PCF i detta utomordentliga läge faktiskt insisterade på, att tiden var inne, att söka ena de båda partierna. Hade detta skett skulle det nya partiet letts av en kommunistisk majoritet, något som är fundamentalt viktigt enligt den leninistiska strategin. Skulle den fackliga segern följas av en politisk?

Jag skall i detta sammanhang flyktigt beröra den s k sammanslagningskommissionens historia. I stället för att studera de yttre fenomenen och de effekter som uppstod under den korta tid kommissionen arbetade, vill jag gå in på den typ av arbete och de temata som hann utvecklas inom kommissionen. Det belyser nämligen den komplexa strategi som PCF använde sig av på ett flertal nivåer.

Som förut nämnts underteckades pakten mellan PCF och SFIO den 27 juli 1934. I det dokument som signerades fanns inrymt en passus om att partierna bildat en samordningskommitté. Den skulle under loppet av enhetsfrontens arbete och utbredning lägga upp ett förslag till ett gemensamt politiskt program. Men socialdemokrater och kommunister kunde inte komma överens om programmets karaktär. PCF ville bara ha en katalog av tillfälliga reformer och dagskrav så avfattade att det kunde tala både för arbetare och tjänstemän. SFIO ville få genom en rad väsentliga strukturreformer innefattande socialisering av de viktigaste produktionsmedlen. Vad man diskuterade var politisk taktik, snarare än eventuell fusion partierna emellan.

Den andra fasen i historien började under våren 1935. Den socialdemokratiska ledningen föreslog den 14 mars att de tre största arbetarpartierna borde bilda en sammanslagningskommitté med uppgift att studera förutsättningarna

för ett socialistiskt enhetsparti som skulle verka i enlighet med följande författningsförslag:

1. Proletariatet organiseras i ett klassparti för att kunna erövra makten och socialisera produktions- och bytesmedlen och omforma det kapitalistiska samhället till ett kollektivt eller kommunistiskt samhälle.
2. Partiets verksamhet skall beslutas internt och sammankallas i nationalförsamlingar efter det att dess lokala och distriktmässiga organisationer tillfrågats.

Detta socialdemokratiska förslag kan ha varit allvarligt menat. Men det uppfattades genast som en utmaning till kommunisterna - en öppen fråga till dem om de verkligen menade allvar med sina revolutionära perspektiv. I sitt svar till SFIO föreslog kommunisterna att man till en början kunde enas runt en enhetsurkund för den franska arbetarklassen, där man utgick från de bästa avsnitten i 1905 års CGT-traktat. Dessa skulle förenas med de erfarenheter som arbetarklassen gjort i bl.a. det imperialistiska kriget 1914-18, i kampen mot den tyska fascismen, oktober-revolutionen 1917 och det segerrika socialistiska uppbygget i Sovjetunionen. Vad man här gjorde kan i bästa mening betraktas som en upphållande manöver för att vinna tid. I avsaknad av absolut majoritet ville man vänta och se tiden an. PCFs motdrag var givetvis att samtidigt med alla medel försöka offentliggöra kommissionens arbete och utmana socialdemokraterna på öppna debatter, för att hindra varje form av kompromiss. Man var fast besluten att inte låta sig rubbas på det teoretiska planet eller som Jacques Duclos sade i ett tal den 2 februari 1935:

»Enhet kan aldrig vara något som bestäms från en plattform för klasssamarbete, den skapas bara från en revolutionär plattform.«⁹

SFIOs svar kom inte förrän den 18 november 1935. De ville förlikning och en syntes dvs en kompromiss. Men önskade organisk enhet under nästföljande år, enligt ett uttalande av Leon Blum i slutet av juli 1935.

Den tredje fasen varade från slutet av 1936 till december 1937.

Denna gång var det kommunisterna som stötte på och socialdemokraterna som bromsade. Kommunisternas förlikningsförslag lades fram den 29 december 1936. Huvudparollen för partiets regionala konferens i Paris var: »För arbetarklassens enhetsparti«. SFIO klarlade sin inställning under partikongressen i Marseille i början av juli 1937. Man slog fast att

»den organiska enheten kan förverkligas när alla partier är överens om,

1. Demokrati i alla organisationers instanser, 2. De nationella och de internationella kongressernas suveränitet och 3. partiets oberoende av varje regering«.

SFIO hänvisade till Moskvaprocesserna.

Den 5 juni 1937 offentliggjordes för första gången den pågående processen mot trotskisterna i Moskva. Bucharin hade varit på besök i Paris i början av 1936 och redogjort för vad som var i görningen i Sovjet för Dan som återberättade det för Leon Blum, för övrigt god vän med Bucharin. Blums inställning till PCF svalnade betydligt. SFIO var berett att helt avskära förbindelserna med kommunisterna. PCF deklarerade för sin del den 23 juli 1937:

»Det finns ingen meningsskiljaktighet som skulle hindra att man förverkligade den politiska enheten«. ¹⁰

Twistfrågorna mellan partierna visade sig tillslut kretsas kring begreppen proletariatets diktatur, internationalen, det kommande partiets disciplin och ideologiska enhet, eller m a o den demokratiska centralismen.

Sammanfattning

PCF utarbetade mellan åren 1934 og 1939 en underförstådd teori som vilade på en stabil doktrinär bas. Dess huvuduppgift förblev emellertid den som vi berört tidigare, nämligen att *inte* starta en process som skulle kunna leda arbetarklassen tillbaka i den gamla fatala fåran, dvs den där arbetarna långsamt integreras med det kapitalistiska samhället. Hindren för en sådan utveckling var partiets uppfattning om sin roll i det franska samhället. Man hade den internationella dimensionen levande i sin uppfattning om revolutionen, man var klar över innebörden av proletariatets diktatur och man var på god väg att konstruera ett parti som ett samhälle i samhället. Endast genom sin större styrka kunde man tänka sig ett samarbete med socialdemokraterna. I arbetet vägledades man av principen om maktens förläggande utanför det etablerade samhället bland massorna, men kombinerade detta med idén om att delta i samhället ur en aspkt, nämligen att gå in och verka politiskt inom regeringsmajoriteten. Hela tiden vitog man försiktiga mått och steg för att inte falla ur ramen. Allt efter som tiden gick kunde man stödd av erfarenheterna introducera en rad förbättringar och rotade sig allt fastare i arbetarklassen. Man vägrade att delta i regeringen och förbehöll sig rätten att kritisera den, gick till offensiv för att vinna majoriteten bland den organiserade arbetarklassen. Slutsatsen blir att PCF på sitt sätt använde sig av teorin om den dubbla makten.

Vilka vinster gjorde PCF? Efter folkfrontsexperimentet hade det växt till den största organiserade kraften utanför det etablerade samhället men befann sig samtidigt i detta samhälle. Det besegrade kvantitativt och kvalitativt den franska socialdemokratin. Men detta innebär samtidigt en stor fara för PCF. Dörren till revisionismen öppnades. Motsättningen mellan kommunisterna och samhället i politisk mening motsvarar motsättningen mellan arbetarklassen och samhället i social mening. Proletariatet befinner sig samtidigt i och utanför samhället. Tendensen till integration i det kapitalistiska samhället har sin grund i den sociala verkligheten. PCF stödde sig på denna realitet och gör så fortfarande men med perspektivet att vrida denna tendens i sin motsats när stunden är inne.

Modellen om makterövringen är i linje med den som Lenin förespråkade före oktober 1917 dvs en strategisk modell baserad på den politiska aktionens strategi. Man bröt med den socialdemokratiska modellen som räknar med att de socioekonomiska förhållandena banar vägen för det mogna ögonblick då den sociala omvandlingen sker av sig självt. För socialdemokraterna är därför

folkflertalets direkta ingrepp i samhällets omvandling fullständigt främmande.

Kan ett kommunistiskt parti deltaga som revolutionärt parti i en ickerevolutionär regering i en ickerevolutionär period? - Ett försök gjordes i Spanien. Ett försök som misslyckades av två skäl.

Kominterns stöd var mindre effektivt än det behövt vara. Spanien låg för långt bort från den största kommunistiska kraftsamlingen - Sovjetunionen och den politiska konjunkturen var osäker. Det andra skälet är att den spanska arbetarklassen var för liten socialt och politiskt för att kunna tjäna som hävstång i ett land med stor ekonomisk eftersläpning. I det här sammanhanget brukar ofta någon kasta fram frågan om vad som hade hänt om Blumregeringen inte hade undertecknat nonaggressionsavtalet betr. Spanien och hade ställt den franska armén till den spanska republikens förfogande. Skulle inte då fascismen ha kunnat besegras. Här måste vi svara med att påminna om något som kommit bort i denna redogörelse. Trots kommunisternas framgångar, trots folkfronten var Frankrike och är ännu i dag, ett politiskt och ideologiskt kluvet land. I exceptionella situationer har den franska vänstern högst kunnat uppnå ca 50% av rösterna för en vänsterpolitik. Så skedde 1936 och så skedde nyligen. Förklaringen är naturligtvis att den ekonomiska strukturen i Frankrike är dominerad av ett litet antal storbolag och koncerner och en oerhört utbredd småföretagarverksamhet: Det är först under mitten av sextioalet som den monopolkapitalistiska fasen gör sig fullt märkbar. Den franska fascismen fick aldrig riktigt fotfäste i ett land som mer än många andra länder in i våra dagar har bevarat en utbredd individualism och en allmän avsaknad av ett politiskt tänkande i kontinuerligt organiserade former. Det borgerligt politiska tänkandet är fortfarande organiserat i små parlamentariska grupper och alla partier är framst valapparater. Det är endast PCF som förstått att bygga upp en kraft som vilar på en fast bas i arbetarklassen.

Tendenser inom PCFs kulturpolitik under folkfrontsperioden

Partiets huvudsakliga insats på det kulturpolitiska området måste sägas ha begränsats till att ta initiativ till, understödja och där så gick, styra de intellektuellt dominerade antifascistiska frontorganisationer och kommittéer som uppstod på fransk botten åren innan folkfronten blev till, och i övrigt låta de intellektuella sköta sig själva.

Vid sidan av Kominterns för tillfället rådande klass-mot-klasslinje, som stämplade de socialdemokratiska partierna som 'socialfascistiska' och som huvudfienden existerade ett flertal officiellt oberoende nationella och internationella organ som, från rent solidaritetsarbete eller pacifistiskt arbete, alltmer kom att utvecklas till en bas för det antifascistiska frontarbetet. Här skall bara pekas på Internationella Arbetarhjälpen, som under Willi Muenzenbergs ledning visade sig ha stor dragningskraft på europeiska intellektuella medvetna om det fascistiska hotet. IAHs central flyttades efter

det nazistiska maktövertagandet till Prag och en väsentlig del av organisationsverksamheten kunde utvecklas i Frankrike i hägnen av det då enda existerande västeuropeiska kommunistpartiet av betydelse.

Genom Muenzenbergs förmåga att knyta kontakter med franska ledande vänsterintellektuella, främst Henri Barbusse och Romain Rolland omvandlades IAH på vast-europeisk botten till den sk Amsterdam-Pleyelrörelsen, även kallad Världskomitten mot krig och fascism. Rörelsen fick fart efter februariupploppet i Paris 1934, då vissheten om den franska fascistiska och nationella rörelsens omfång blev allmänt utbredd.

I den rad av kommittéer och organisationer som uppstod förekommer ofta samma namn bland initiativtagarna och i styrelserna. Den antifascistiska mobiliseringen vann anslutning djupt in bland de borgerliga leden och kunde krönas på det politiska planet med folkfrontens seger efter 1936 års val.

Ett genomgående drag i franskt politiskt liv är att betrakta de intellektuella som kulturens representanter, som humanismens banérförare. Detta gällde även inom PCFs ledning. I antifascismens namn skrinlades för tillfället alla försök att markera en särskild kommunistisk kulturpolitik, i väntan på bättre tider. De affilierade intellektuellas främsta uppgift skulle vara att arbeta för folkfronten mot fascismen. De intellektuella partimedlemmarna ålades att följa partiets direktiv i den mån dessa kunde konkretiseras som en följd av kulturpolitiken inom SUKP. Så t ex skulle Sjdans dekreter om socialrealismen följas så gott det gick inom bildkonst och skönlitteratur, även som Thorez explicit uttryckte partiledningens åsikt att man inte 'vill ha någon formalism, inte ens om den förekommer i revolutionär kapprock.' (i ett uttalande till Barbusse 1935).

Det enda betydelsefulla kulturarbete som siktade på att förmedla kultur till arbetarklassen, utöver det antifascistiska programmet, kan väl de sk Maisons de la Culture sägas vara uttryck för. Grundade i april 1934 på initiativ av AEAR (Association des Ecrivains et Artistes Revolutionnaires) nådde man i slutet av 1937 upp till ett medlemsantal av ca 70 000. M. inrättades i de kommuner som PCF övertagit efter segervälet 1934 och 1936 och leddes av ett antal självständiga kulturarbetsorganisationer inom film, teater, musik, måleri och skulptur. Man ordnade studiecirklar, föreläsningar, konserter och kurser i måleri etc för kommuninvånarna med kända vänsterintellektuella deltagare bland lärare och föreläsare.

De intellektuella som rörde sig inom en fransk kulturradikal tradition som det hittills rört sig om har varit de artikulerade sk fria yrkesutövarna inom kulturområdet - dvs historiker, vetenskapsmän, konstnärer och författare. Män som Paul Langevin, Romain Rolland, Henri Barbusse, Louis Aragon, Paul Vaillant-Couturier, Andre Malraux. Paul Rivet, m fl.

Inom utbildningen hade man att göra med en annan typ av intellektuella som stod närmare massorna och på ett mera direkt sätt måste konfronteras med meningsmotståndare, och inom den administrativa ramen av den stat man var satt att bekämpa såväl ideologiskt som politiskt. Under folkfrontsperioden synes inte mycket ha kommit ut från PCF i vad gäller reformförslag,

utöver sporadiska försök att bilda arbetargymnasier och folkuniversitet får kvälls- eller weekendstudier. Det stupade i brist på såväl personal som kapital. Partiet ansträngde sig därför mest för att vinna anhängare bland lärarna och skapa oberoende undervisningsanstalter. 1929 hade CGT ca 29 000 organiserade lärare CGTU hade 16 000. I det 14 000 starka Federation unitaire de l'enseignement var en åttondel medlemmar i PCF. Ett tidigt försök att se kultur som något som bara kan tillägnas arbetarklassen inom facket gjordes av Martinet 1921 men partiets linje i frågan utgick från den sovjetiska etatistiska linjen. Den första partiskolan grundades 1924 i Bobigny med ändamål att skola partikadrer. Två tillkom i Clichy och Ivry kort efteråt. 1932 grundades Université Ouvrière i Paris med uppgift att lära ut marxistisk historia, språk och litteratur till arbetarklassen. Elementära kurser i naturvetenskaper tillkom senare.

Intellectuella frontorganisationer och publikationer under franska folkfrontsperioden

1. Franska organisationer

Clarté - Frontorganisation och tidskrift med samma namn grundad 1919 av Henri Barbusse, Vaillant-Couturier och Garnier »för att organisera kampen mot ignorans och mot dem som leder den industriellt«. Till en början oberoende organisation för vänsterintellektuella med säte i Paris, blev den omkr. 1921 fast knuten till det nybildade SFIC (Kominterns franska sektion). Enligt statuterna skulle C. vara organiserad med nationella sektioner, kommittéer och centraler ledda av en internationell centralkommitté mellan årliga kongresser. Den första centralkommittén upptog kända namn bland den radikala intelligentian med namn som: Brandes, Colin, Duhamel, France, Hardy, Blasco Ibanez, Romain, Sinclair, Steinlen, Wells och Zweig. Den franska sektionen var utan tvekan den största och alla fransmän var prokommunister. Barbusse blev medlem 1920. C hade omkr 1924 ca 5000 medlemmar i Frankrike. 1925 blev C. organ för franska trotskister och surrealist.

Antifascistiska intellektuella kommitté - CVIA (Comité du Vigilance des Intellectuels Antifascistes) grundad i mars 1934 med uppgift att övervaka och bekämpa fransk fascism. I styrelsen satt bl a Paul Langevin, Paul Rivet, Jean Cassou, Andre Breton, Jean Giono, Roger Martin du Gard. Kommittén riktade ett berömt Manifeste aux Travailleurs om enhet mellan arbetare och intellektuella och var tillsammans med Ligue des Droits de l'Homme intiativtagare till bildandet av de sk Comités du Rassemblement Populaire 1935 och massuppbådet den 14 juli samma år med PCF, SFIO, RP, CGT, CGTU, Amsterdam-Peyelrörelsen, AEAR och andra organisationer (se d.o. längre fram).

Institut pour les Etudes de Fascisme - grundat i hörjan av 1934 av Willi Muenzenberg med Langevin, Aragon och Joliot-Curie i styrelsen. Var med och arbetade med kartläggningen av fascismens internationella utbredning och den tyska national-socialismens förbrytelser i hemlandet.

Association des Ecrivains et Artistes Revolutionnaires - AEAR, grundad i mars 1932 på initiativ av franska KP med Vaillant-Couturier, Aragon, Nizan och Malraux i styrelsen. Till AEAR knöts tidskriften Commune i juli 1933 med Barbusse, Rolland, Gide i redaktionen och från 1934 Buchat, Bloch, Wurmser, Wallon, Triolet, Sadoul och Lefebvre. Commune var samtidigt ett kontaktorgan för de sk

Maisons de la Culture - grundade i april 1934 runt ursprunget i Paris som kvartersorganisationer för kulturspridning bland arbetarklassen och småborgeoisin. I M. deltog organisationer som Union des Theatres Independants de France, Federation Musicale Populaire (juni 1935), Alliance du Cinema Independant, M. hade 1934 5000 medlemmar, främst i Parisregionen, 45 000 1936 och torde ha haft ca 70 000 medlemmar i slutet av 1937. Bland grundarna kan nämnas Louis Aragon.

2. Internationella organisationer:

Internationella arbetarhjälpen - Secours Ouvriere International grundad 1921 av Muenzenberg, ursprungligen med uppgift att med insamlingar och via press etc ge hjälp vid naturkatastrofer i Sovjet o a länder, fick omkr. 1926 nye uppgifter bla antifascistisk verksamhet. Organisationen hade enl. egna källor omkr. 1930 ca 180 milj kollektiva och enskilda medlemmar och sektioner i alla större länder. På IAH-kongressen i Moskva 1927 konkretiserades det antifascistiska arbetet, då Barbusse och Rolland invaldes i den franska sektionen och det internationella sekretariatet. Första konkreta uttrycket var den s k

Amsterdam-Pleyelrörelsen, eller Världskommittén mot fascism och krig med Muenzenberg, Langevin, Barbusse och Rolland som främsta initiativtagare. Två världskongresser anordnades, den första i Amsterdam 1932, den andra i Paris, Salle Pleyel, 1933, båda ledda av Muenzenberg, Barbusse och Rolland. Föregångare till APrörelsen var bl a Världskommittén för kamp mot kriget (1932) och Författarnas organisation för kulturens försvar (1932) som bl a deltog med arbete i den av Muenzenberg organiserade Motprocessen mot riksdagshusprocessen i Berlin i Paris och London 1932-33.

Ligue des Droits de l'Homme - var ursprungligen bildad i samband med Dreyfusprocessen i Frankrike i slutet av 1800-talet. Den var liberal-demokratisk fram till 1927, då den med Langevin i styrelsen och i samband med IAH's Moskvakongress och författarkongressen i Charkov så, alltmer markerade en vänsterlinje och försvar för Sovjetunionen. L. deltog som nämnts i Rassemblement Populaire fr. 1935. Avläggare i länderna runt Frankrike.

Författarnas första internationella kongress för kulturens försvar som avhölls i Paris 1935, var en efterföljare till AP-kongresserna. I franska sektionen satt bl.a. Alain, Barbusse, Rolland, Malraux och Gide. Blandt internationella namn märktes Mann, Becher, Brecht, Ehrenburg, Tolstoj, Forster, Huxley. En andra kongress avhölls i juli 1937 i Valencia. Madrid, Barcelona och Paris under 1937.

Rassemblement Universel pour la Paix - Världsfreds rörelsen, grundades i september 1935 på initiativ av Muenzenberg. Dess första kongress avhölls i Bryssel i början av september 1936 med Lord Cecil och Pierre Cot (RP) i styrelsen. 5000 delegater från 35 länder, representerande ca 60 milj. medlemmar i olika organisationer.

Internationella veteranförbunden - var bland de mest aktiva för Brysselkongressen. I Frankrike fanns två huvudorganisationer en nationalistisk och en republikansk (ARAC - Association Republicaine des Anciens Combattants). Den sistnämnda hade starkt inslag av vänsterkrafter efter folkfrontsregeringens bildande.

Noter:

1. Georg Dimitrov: *Enhetsfrontens och folkfrontens problem*, Arbetarkultur 1971.
2. Maurice Thorez: *Cahiers du bolchevisme*, 3, 4, 1936.
3. Maurice Thorez: *Rapport au VIII congrès du PC*.
4. a.a.
5. Jacques Duclos: *L'Unité pour la Victoire*, s. 6, Paris 1936. Tal 2 december 1935 på ett informationsmöte för kommunister och socialdemokrater i Paris.
6. *Cahiers du bolchevisme*. 15 februari 1936, s. 233, Paris 1936.
7. Georg Dimitrov: Rapport au VII congrès mondial de l'IC i *L'Internationale Communiste* nr. 17-18 sept. 1935, s. 1319.
8. Joanny Berlioz: »Blum et l'action pour la paix«, i *Correspondance internationale*, 12 december 1936.
9. Jacques Duclos: »L'Unité pour la victoire«, Tal hållet 2 februari 1935, Paris 1935.
10. PCF:s centralkommittés rapport från 22, 23 juli 1937.